

22 Iunie 1941: „AGRESIUNEA” ROMÂNIEI ANTONESCIENE ÎMPOTRIVA RUSIEI STALINISTE (DUPĂ UNELE PROBE EPISTOLARE)

Gheorghe Buzatu

În desfășurările istoriei, intervin momente care se înscriu profund în memoria tuturor generațiilor succesoare. Voi menționa că, în privința datelor memorabile ale trecutului național, s-a ajuns, deja, la un consens, în nici un caz nefiind necesar cumva de vreun scrutin: 24 ianuarie, 1 decembrie, 9 mai, iar, nu în ultimul rând, 22 iunie, evenimentele survenite în zilele respective confundându-se de-acum, fără nici o exagerare, cu înseși *clipele astrale* ale istoriei noastre.

Nu este cazul să insist asupra *cauzelor* și *împrejurărilor* în care, în urmă cu 65 de ani, România a ajuns să se implice în cel de-al Doilea Război Mondial din 1939-1945, alături de Germania și împotriva URSS. Atunci, în condiții politico-diplomatice și militare extrem de complexe și de contradictorii, Ion Antonescu, conducătorul statului român, având de ales între Adolf Hitler și I.V. Stalin, a optat categoric pentru cel dintâi, cu obligativitate, s-ar putea afirma, pentru orientarea spre Germania fiind în mod practic îndemnat de întregul nostru trecut și de realitățile tragice ale anilor 1939-1941, de „dosarul” ce-și depășise exagerat „prea plinul” al vecinătății și al raporturilor româno-ruse și sovietice, vechi de aproape două secole și jumătate, ca și, netăgăduit, de preferința netăgăduită a liderului de la București, ce putea să fie – și a fost! – una pur subiectivă, dar în perfect acord cu tradițiile sau sensurile devenirii noastre istorice. În acest context, actul de la 22 iunie 1941 a reprezentat, mai mult decât **un capăt de drum**, nu mai puțin, după cum rezultă din perspectiva deceniilor care s-au scurs, **un început de drum**, totul înglobând, așadar, **un debut și un final** al problemelor majore ce preocupă România la acest început de Mileniu III!

Legat de „alegerea” lui Antonescu pentru Berlin – contra Moscovei în 1941, anumite elemente se impun, cu prioritate, a fi reținute:

◆ În epocă, *nu numai România* s-a situat de partea celui de-al III-lea Reich al lui Hitler, căci, anterior, în 1935¹ sau în 1938, și Marea Britanie și Franța l-au secondat pe Hitler la ciopârțirea Cehoslovaciei²; în 1939-1940, ele s-au aflat cu

¹ Pactul naval anglo-german din 18 iunie 1935 (cf. Maurice Baumont, **Les origines de la Deuxième Guerre mondiale**, Paris, Payot, 1969, p. 157 și urm.).

² Cf. Maurice Baumont, **La Faillite de la Paix (1918-1939)**, I-II, Paris, PUF, *passim*. Rețin din concluziile reputatului istoric francez, fost membru al Institutului Franței: „Învingătorii din 1918, incapabili să se pună de acord pentru a face ei înșiși corectările sugerate de experiență și de rațiune, au lăsat în mod pasiv învingșilor toată libertatea de acțiune, pentru a demola prin lovituri succesive tratatele încheiate, pentru a-și reface potențialul de luptă, în fine pentru reînarmare, pentru reocuparea militară a malului stâng al Rinului, pentru absorbirea Austriei, dezmembrarea Cehoslovaciei. Succesul a necesitat succesul Și teribila Germanie s-a putut reînarma [...] În loc de-a se fi ajuns la o pacificare generală comună, cum se voia în 1919, s-a ajuns în 1939 la incendiarea Europei, apoi a tuturor continentelor” (II, p. 891).

Führerul doar într-un „război ciudat”, care, oricând, se putea solda cu o înțelegere peste linia frontului; în același timp, după faimosul Pact Hitler-Stalin din 23 august 1939, soldat cu sacrificarea țărilor din Marea Baltică și Marea Neagră, inclusiv România, URSS și Germania au întreținut cele mai bune raporturi, fiind deopotrivă responsabil de declanșarea – la 1 și 17 septembrie 1939 – ostilităților în Europa.

♦ În 1940, URSS a săvârșit împotriva României, neprovocată în vreun fel, o **acțiune criminală**, prin *agresiunea fățișă* de la 26-27 iunie materializată în notele ultimative ale lui V. M. Molotov, în urma cărora a ocupat cu forțele militare provincii (ori părți din provincii) românești străvechi: Basarabia în întregime, Nordul Bucovinei, Ținutul Herța și mai multe ostroave din zona Gurilor Dunării, iar aceasta nu era *totul*, întrucât URSS urmărea să-și apropie și alte porțiuni ale României ciuntită în iunie-septembrie 1940, așa după cum, în noiembrie 1940, aflat în vizită la Berlin, același Molotov i-a precizat lui Hitler. Oricum, agresiunea URSS din zorii zilei de 28 iunie 1940 a declanșat *reacția în lanț* care, în vara-toamna anului 1940, a condus nemijlocit la sfârșitul României Mari, parafat în august-septembrie 1940 și de acțiunile revizioniste ale Ungariei și Bulgariei.

♦ În momentele în care s-a pregătit și a început Războiul în Est, la 22 iunie 1941, URSS *încă nu era aliată cu SUA și Marea Britanie*, tabăra Națiunilor Unite închegându-se abia *în urma* agresiunii hitleriste, pentru a se coagula în lunile următoare, când România era angrenată în eliberarea teritoriului național și în pedepsirea agresorului sovietic. Reiese că nicidecum nu se poate susține cum că, din start, de la 22 iunie 1941, **România s-ar fi pus în stare de beligeranță cu Puterile Occidentale (cu Marea Britanie și SUA, în primul rând)**, iar starea de război dintre București și Alianții Occidentali, tradiționali, **a rezultat, ulterior**, din jocul alianțelor în anii 1941-1942. Campania României în Est (**Războiul Sfânt**, cum a fost denumit, în chip nimerit și din prima zi, de către Mihai Antonescu) a beneficiat, indiferent de “culoarea” aliatului (A. Hitler) ori de stadiul deplorabil al pregătirii armatei noastre, de susținerea întregului or român, a partidelor istorice și a Monarhiei, *mai puțin* de suportul comuniștilor și al altor indivizi aflați în solda Moscovei ori subjugăți propagandei staliniste. **Cântecul Basarabiei**, lansat în noaptea de 21/22 iunie 1941, după faimosul Apel „**Români vă ordon: Treceți Prutul!**” al generalului Ion Antonescu, Comandantul de căpetenie al Armatei și Conducătorul Statului Român, a exprimat în modul cel mai fericit situația intervenită:

*Azi-noapte, la Prut,
Războiul a-nceput...
Românii trec dincolo iară
Să ia, prin arme și scut,
Moșia-răpită astă-vară...*

Având în vedere situația concretă și țelurile campaniei (eliberarea provinciilor românești ocupate și zdrobirea comunismului), Războiul României din 1941-1944 a purtat, *de la un capăt la altul, un caracter național și popular*. România n-a luptat *decât pentru a-și recupera fiii și teritoriile istorice*, și pentru nimic altceva – NU! Ea n-a purtat nicidecum – cum mai pretind niscaiva „istorici” - *un război rasial*, nici unul *în afara legilor internaționale*. Așa după cum au demonstrat reputeți specialiști,

Războiul României în Est a fost *unul paralel* cu acela al Germaniei. Războiul din Est n-a fost *victorios*, este adevărat, dar faptele românilor nu au rămas *fără efect*, mai ales că ei au trebuit să plătească ulterior cu vârf și însutit – o mai fac și prezent (!?) – pentru cutezanța lor... După desprinderea României de Germania la 23 august 1944, țara a fost *ocupată* de URSS (de unde până atunci fusese doar *satelit al Berlinului*), i s-au pretins cedări teritoriale în Răsărit și enorme daune de război, ulterior i s-a impus un nou regim social (comunist), iar lordul războiului, Mareșalul Ion Antonescu, după ce a fost anchetat la Moscova (1944-1946), a fost trimis la București, pentru a i se intenta o farsă de proces, fiind condamnat la moarte și executat la 1 iunie 1946. Ca lider al unui război popular și național – în fond, *ce-l de-al doilea război al României pentru reîntregirea țării, după cel din 1916-1919* – Antonescu n-a fost și nu putea să fie... „*criminal de război*”. O asemenea etichetare nu are nici o substanță juridică, morală și istorică. Este cazul să mă întreb dacă nu cumva calificarea drept „*criminal de război*” a lui Antonescu nu este în măsură să *ascundă* pe cei care – fiind, evident, ei înșiși criminalii (Stalin și colaboratorii săi, în prima ordine) – s-au opus (ori au sabotat) Războiul reunirii naționale din 1941-1944³, condus de Mareșal? De asemenea, este extrem de dificil a se face o *distincție* între Mareșalul Antonescu, în postura de „*criminal de război*” și poporul român, care l-a urmat până la 23 august 1944. Or, din cunoașterea chiar și superficială a realităților istorice, este *imposibil de culpabilizat, o dată cu Mareșalul, și poporul român*, cum că ar fi pregătit, declanșat, purtat și finalizat un... „*război criminal*”... Conchidem că *între* a ridica la rangul de „*criminal de război*” pe cel de-al III-lea Mareșal al României și a culpabiliza un popor ori statul român și armata sa, nu-i decât un pas – tentativă periculoasă, cu efecte greu de întrevăzut. Amintesc, în context, că în 1946, la Nürnberg, judecătorii au avut serioase rețineri în ceea ce privește trecerea Marelui Stat Major al Armatei Terestre Germane în rândul organizațiilor criminale; pe când, deducem, pentru România, acest lucru nu pare exclus a se re-experimenta. De altfel, în nenumărate alte situații, anterioare ori posterioare, în ochii asasinilor, atâtea dintre personalitățile trecutului au avut „*cinstea*” de-a fi fost plasate tot în rândul... „*criminalilor*”: Mihai Viteazul, T. Vladimirescu, N. Iorga, Iuliu Maniu s.a. Și, desigur, pentru a conchide, ce-a mai rămas din toate poveștile astea?

Astfel că, după 65 de ani, poporul român n-a încetat a cuteza o nouă *trecere a Prutului*. Să fie clar, de această dată, *trecerea Prutului* echivalează, în Europa Unită, *nu* (repet: *NU*) cu o acțiune militară, ci cu *depășirea unor situații limită*. În 1941, cu siguranță, Mareșalul Antonescu a fost *omul faptei*; astăzi, el, cel chemat să rezolve problemele României, ne-ar apare demodat și neputincios. Dar, putem admite că acesta-i un motiv pentru care ar trebui să renunțăm cumva la pagina de istorie care *s-a scris între 1941 și 1944*? Or, dimpotrivă, a o rescrie – în temeiul noilor documente puse la dispoziția specialiștilor, în condițiile abolirii cenzurii și ale perspectivei ce ne-o oferă scurgerea timpului – este totuna cu a-l *reabilita* cu orice preț pe Antonescu?

³ Gh. Buzatu, **Mareșalul Ion Antonescu, ultimul domn al tuturor românilor**, în vol. **Sub semnul Muzei Clio – Prof. univ. dr. Ion Șt. Baicu la împlinirea vârstei de 70 de ani**, Ploiești, Editura Mileniul III, 2004, p. 253-271.

Nicidecum!

Mai ales că nu-i în discuție decât *cunoașterea trecutului*, care revine – *trebuie* să se afle – *exclusiv* în sarcina istoricilor, cărora acest trecut (inclusiv Antonescu) le aparține netăgăduit, după ce politicienii de anvergură actuali, asistați de istorici nespecialiști și de o groază de analiști închipuiți, manevrați de serviciile secrete din toate zărilor, l-au asasinat, după 1989, a doua oară pe Mareșalul Antonescu. Și asta chiar aici, în țara lui, și cu aportul, conștient sau inconștient, al multora din noi. Cu adevărat – ISTORIA SE REPETĂ!

Întrucât toate acestea s-au mai întâmplat cândva cu atâția. Oricum, în mod sigur, cu Mihai Viteazul, T. Vladimirescu, N. Iorga, Iuliu Maniu, Gh. Brătianu ...

S-a afirmat, și nu mai revin, **pentru ce și cum**, din primul moment, implicarea României la 22 iunie 1941 în cel de-al doilea război mondial pentru eliberarea provinciilor istorice din Est și Nord și pentru anularea amenințării comuniste – pentru atât și, pentru nimic mai mult, nu, cum s-a exprimat plastic la 1916, în împrejurări omoloage, strălucitul Nicolae Iorga - a reprezentat una din **clipele astrale** ale trecutului nostru, precum, altcândva, 1600, 1859 sau 1918⁴. Discuțiile și toate cercetările din ultimele decenii relativ la cauzele îndepărtate sau imediate ale războiului, analiza condițiilor concrete în care ostilitățile româno-sovietice au devenit inevitabile s-au dovedit și vor rămâne, oricând, extrem de interesante și de utile, iar nicidecum, după cum se afirma cândva sau după cum ar mai dori careva azi, provocatoare și, mai ales, nostalgice. Încă în urmă cu exact 62 de ani, la Fribourg (Elveția) și la Paris, sub egida comună a Editurilor Egloff și Librairie Universelle de France, marele diplomat Grigore Gafencu a tipărit o carte care avea să se înscrie pentru câteva decenii în top în istoriografia mondială, devenind una dintre cărțile de referință privitoare la „preliminariile” Războiului din Est din 1941-1945⁵. Beneficiar al unor solide studii și informații și al unei experiențe netăgăduite în domeniul diplomației române și europene, el însuși un strălucit practician și un excelent memorialist al anilor 1939-1941, Gafencu, cum era și firesc, a insistat asupra **originilor războiului româno-sovietic din 1941**, depistând, așadar, cauze care, în timp, coborau cel puțin până spre anul 1812, când, în urma faimoasei păci de la București, Rusia a ocupat Basarabia⁶. Iar, cu referire la cauza imediată a conflictului din 1941-1945, Grigore Gafencu, în raportul diplomatic întocmit după încheierea misiunii lui din 1940-1941 la Kremlin și insistând asupra ultimei întrevederi cu V. M. Molotov, la două zile după intervenția stării de război între București și Moscova, relatează categoric, inadmisibil în raporturile oficiale, în care liderul diplomației U.R.S.S. i-a reproșat:

- „România **nu avea dreptul** să rupă pacea cu U.R.S.S. (subl. ns.)”⁷.

⁴ Cf. Gh. Buzatu, ed., **Mareșalul Antonescu la judecata istoriei**, București, Editura Mica Valahie, 2003, p. 125-127.

⁵ Vezi **Préliminaires de la Guerre à l'Est. De l'accord de Moscou (21 août 1939) aux hostilités en Russie (22 juin 1941)**, Fribourg – Paris, 1944; ediția a X-a, Fribourg – Paris, 1947.

⁶ **Ibidem**, p. 260 și urm.

⁷ Grigore Gafencu, **Misiune la Moscova. 1940-1941**, eds. I. Calafeteanu și colaboratori,

Replicând cu demnitate, trimisul Bucureștilor, după cum pretinde, a observat că, din contra, după ce succesiv „brutalului ultimatum” din iunie 1940 Kremlinul ocupase Basarabia, Bucovina de Nord, Ținutul Herța și mai multe ostroave din zona Gurilor Dunării, „*Uniunea Sovietică a distrus în România orice simțământ de siguranță și de încredere și a trezit îndreptățita teamă că însăși ființa statului român este în primejdie. Am căutat atunci un sprijin în altă parte [la Germania]. Nu am fi avut nevoie de acest sprijin și nu l-am fi căutat, dacă nu am fi fost loviți și dacă nu ne-am fi simțit amenințați [...]* **Lovitura cea dintâi**, care a zdruncinat temelia unei asemenea României [independente], cheazășie de siguranță și de pace, acoperire firească și atât de folositoare a unui hotar întins și însemnat al Rusiei, a fost dată, din nenorocire, de guvernul sovietic. Cele ce se întâmplă azi [războiul!] sunt urmările acestei nenorociri care a dus acum la un război între două popoare care niciodată în istoria lor nu au luptat unul împotriva altuia (subl. ns.)”⁸. Astfel că declanșarea ostilităților, calificate de autoritățile de la București, în evident scop propagandistic, drept începutul **Războiului Sfânt**, a provocat un entuziasm cvasi-general în rândurile opiniei publice naționale. Generalul Platon Chirnoagă, autorul celei dintâi istorii serioase consacrate conflictului din Răsărit, a reținut, ca analist și ca participant, că „*acest război era dorit de toată națiunea română, pentru că prin ele se vedea de toți salvarea neamului de sub permanenta amenințare rusească* (subl. ns.)”⁹. Un alt analist și martor ocular, Constantin I. Kirițescu, același care, după 1918, a publicat faimoasa trilogie privind **Istoria războiului pentru întregirea României. 1916-1919**¹⁰, s-a dovedit mai reticent, consemnând că, reacția provocată în rândul opiniei publice în urma războiului, „*a fost mai curând un simțământ de strângere de inimă, decât o explozie de entuziasm* (subl. ns.)”¹¹. Înțelegând motivele subiective ale unei atare observații, trebuie consemnat însă că, la 22 iunie 1941, entuziasmul țării a fost sincer și plenar, în nici un fel trucat. Ceea ce se petrecuse, la numai un an după pierderea ținuturilor istorice, era pur și simplu neașteptat și incredibil pentru cei mai mulți, astfel că, în prima ordine, ambele proclamații către Țară și Armată ale generalului Ion Antonescu¹², președintele Consiliului de Miniștri și Conducătorul Statului, au avut un ecou imediat și imens, mai cu seamă că, intervenind prin surprindere și fiind excelent

București, Editura Univers Enciclopedic, 1995, p. 230. Versiunea avea să fie reconfirmă și în **Jurnalul** diplomatului (Grigore Gafencu, **Jurnal**, I, ediție Laurențiu Constantiniu, București, Editura PRO HISTORIA, 2006, pp. 218-222).

⁸ Grigore Gafencu, **Misiune la Moscova**, p. 231.

⁹ General Platon Chirnoagă, **Istoria politică și militară a războiului României contra Rusiei Sovietice. 22 iunie 1941 – 23 august 1944**, ediția a IV-a, București, Editura Fides, 1998, p. 178 (ed. I – Madrid, Editura Carpați, 1965).

¹⁰ Lucrarea s-a bucurat de trei ediții în limba română (București, 1922-1924, 1926-1927 și 1989) și una în limba franceză (Paris, 1934).

¹¹ Constantin I. Kirițescu, **România în al doilea război mondial**, II, ediție Gh. Buzatu, București, Editura Univers Enciclopedic, 1995, p. 216.

¹² Ion Antonescu, **Un ABC al anticomunismului românesc**, I, ediție Gh. Buzatu, Iași, Editura Moldova, 1992, p. 158-161.

scrise, adresate de-a dreptul inimilor românilor simpli, răspundeau direct așteptărilor tuturor. A intrat, deja, în legendă îndemnul lui Antonescu adesea invocat în cazul unor condiții imposibile: „**Ostași, vă ordon: Treceți Prutul!**” Mai ales că ordinul exprima, fără nici o reținere, scopul chemării la război: „*Zdrobiți vrăjmașul din răsărit și miazănoapte. Dezrobiți din jugul roșu al bolșevismului pe frații noștri cotropiți. Reîmpliniți în trupul Țării glia străbună a Basarabiei și codrii voievodali din Bucovina, ogoarele și plaiurile voastre*”¹³. **Proclamația către Țară** relua ideea, subliniind că **Războiul Sfânt** ce începuse se purta „*nu numai pentru reclădirea drepturilor naționale, dar și împotriva celui mai mare dușman al lumii: bolșevismul*”¹⁴. Presa acelor zile, peste diferențele de nuanțe și dispozițiile primite din partea puterii, a reflectat veridic și din belșug măreția clipelor¹⁵. Relativ la atitudinea față de război, ea avea să se desprindă categoric din rezultatul referendumului național de la 9 noiembrie 1941, când, cu 3 481 311 voturi **pentru** și doar 74 voturi **contra**, națiunea și-a exprimat aprobarea pentru tot ce înfăptuise până atunci „guvernarea dezrobitoare a Mareșalului Antonescu”¹⁶. Țelurile campaniei din Răsărit au fost expuse, din prima clipă, nu numai prin proclamațiile lui Ion Antonescu, dar și prin inspiratul **Cuvânt** rostit la Radio București în miezul zilei de 22 iunie 1941 de către Mihai Antonescu¹⁷, deja omul nr. 2 al regimului, urmat, în curând, de alți lideri civili și militari¹⁸ sau de corifeii spiritualității naționale¹⁹. În fond, ceea ce a contat decisiv a

¹³ **Ibidem**, p. 158.

¹⁴ **Ibidem**, p. 161.

¹⁵ Cf. Gh. I. Florescu, **Intrarea României în al doilea război mondial și presa românească a timpului**, în vol. **Romania and World War II/ România și cel deal doilea război mondial**, ed. Kurt W. Treptow, Iași, Centrul de Studii Românești, 1996, p. 107-133.

¹⁶ Gh. Buzatu, **România și războiul mondial din 1939-1945**, Iași, Centrul de Istorie și Civilizație Europeană, 1995, p. 22-23.

¹⁷ Vezi Mihai Antonescu, **Războiul Sfânt**, București, 1941, 19 p.

¹⁸ Vezi General Radu Rosetti, **Războiul pentru reeliberarea Bucovinei și Basarabiei**, București, 1942 (comunicare susținută în plenul Academiei Române, 20 martie 1942); general Nic. Sc. Stoenescu, **Pentru ce luptăm?**, București, 1941. Pentru alte exemple, vezi bibliografie în Gh. Buzatu, **România și războiul mondial**, pp. 74-76, 93-99. Reținem din textul generalului Stoenescu: „22 iunie 1941 este o piatră de hotar în istoria neamului românesc. Ea separă zile de întuneric de zile de lumină [...] **Pentru ce luptăm?** ... este o întrebare a trecutului pentru noua așezare a viitorului românesc [...] **Luptăm pentru a ne păstra întreagă ființa noastră națională și pentru a ne împlini rolul civilizator pe care destinul ni l-a hărăzit...**” (pp. 3, 20-21).

¹⁹ Vezi numărul special memorabil al *Revistei Fundațiilor Regale*, închinat lui I. Antonescu, București, an. VIII, nr. 8-9/1 august – 1 septembrie 1941, 707 p., îndrumat de D. Caracostea, cu colaborări semnate de C. Rădulescu-Motru, S. Mehedinți, D. Caracostea, Ștefan Ciobanu, C.C. Giurescu, Mihail Sadoveanu, Nichifor Crainic, Ion Pillat, Tudor Arghezi, Gala Galaction, Adrian Maniu, Emanoul Bucuța, Ion Minulescu, Ion I. Nistor, I.D. Ștefănescu, Mircea Streinul, Leca Morariu, D. Marmeliuc, Ion Pelivan, Ion Buzdugan, D. Iov, P. Cazacu, George Drumur, G. Bezviconi, Olga Crușevan, V. Harea, Corneliu Crăciun, Valeriu Șt. Ciobanu, Aurel Cazacu, Iulian Vesper, Sergiu Grosu, Paul Mihailovici, Octav Sargețiu, Neculai V. Coban, George G. Dumitrescu, Petru Iroaie, Petru Comarnescu și Sextil Pușcariu.

foșt credința în misiunea ostașului de pe front. Să exemplificăm, în context, cu câteva „voci” dintre cele incluse de scriitorul Al. Lascarov-Moldovanu în cunoscuta-i antologie de război²⁰. Astfel, locotenentul I.N.D. comunica prietenului său Tătu nu din București: „... *Nu e ușor războiul [...] dar ne ținem cu sufletul tare că luptăm pentru cruce și credință, pentru mai multă dreptate și atât de așteptata înnoire a omului*”²¹. De asemenea, căpitanul de cavalerie E.I., adresându-se mamei, o implora: „...*Și să fiți convinși că noi aici [pe front] zidim serios și puternic temelii le unei Românie mari și frumoase, așa cum dorim cu toții*”²². În ceea ce-l privea pe maiorul M.C., acesta, destăinuindu-se căpitanului I.P., îi vorbea deja de „*victoria finală*”²³, în vreme ce sublocotenentul N.C., mai optimist, îi comunica fratelui său G.C. din București: „*Ne apropiem de visul nostru al tuturor: victoria totală*”²⁴!

Cu scopul mărturisit de a nu mai reveni, în continuare, asupra unor aspecte cunoscute ori deja tratate, intenționăm să stabilim un cadru precis de cercetare. Din extrem de numeroasele mesaje (cu predilecție, telegrame și scrisori) transmise generalului Antonescu pentru fapta de la 22 iunie 1941²⁵, am reținut **numai 15**²⁶ schimbate prin excelență între personalități marcante ale timpului și Conducătorul Statului pe tema semnificațiilor multiple și majore ale evenimentului investigat. Pentru precizie, menționăm că am selectat corespondențele primite/trimise sau schimbate de la/de/între generalul Antonescu și următorii subiecți:

1-2 – **Regele Mihai I**

3 – Patriarhul României **Nicodim**

4 – Episcopul Dobrogei **Gherontie**

5 – **Valer Pop**, fostul lider al PNT, implicat în negocierile finalizate cu impunerea Dictatului de la Viena din 30 august 1940

6 – Profesorii Facultății de Litere a Universității din București, în frunte cu decanul în funcție, prof. **Alexandru Marcu**, susținut în demersul său de universitarii (unii membri sau viitori membri ai Academiei Române) **I. Andrieșescu, N. Bănescu, Gh.I. Brătianu, T. Capidan, D. Caracostea, N. Cartojan, Ștefan Ciobanu, N. Florian, C.C. Giurescu, D. Gusti, I. Nistor, Gh. Oprescu, I. Petrovici, M. Ralea, Al. Rosetti, I.D. Ștefănescu** ș.a. (în total – 30)

²⁰ Al. Lascarov-Moldovanu, **Scrisorii de război. Din anul vitejiei românești. 1941**, ediția a II-a, București, 1942, 351 p.

²¹ **Ibidem**, cap. II – **Frontul de foc**.

²² **Ibidem**.

²³ **Ibidem**.

²⁴ **Ibidem**.

²⁵ Mesajele respective, diseminate în întreaga corespondență primită/expediată de Cabinetul Militar al Conducătorului Statului, a fost în parte adunată și în **dosare speciale**, precum, mai ales, în ANIC, **fond Președinția Consiliului de Miniștri – Cabinetul Militar**, dosar 558/1941.

²⁶ Precizăm că, în presa acelor zile, s-a difuzat un comunicat al Președinției Consiliului de Miniștri prin care Ion Antonescu mulțumea expeditorilor mesajelor și-i îndemna ca, pe mai departe, să ofere cel mai bun sprijin *prin muncă*, fiecare unde se afla pe frontul intern, în vreme ce armata își făcea datoria pe teatrul de război (ANIC, **fond PCM – CM**, dosar 558/1941, f. 309).

7 – Prof. **Ștefan Ciobanu**, în nume personal

8 – Prof. **I. Simionescu**, președintele în exercițiu al Academiei Române

9 – Dr. **Daniel Ciugureanu**, luptător basarabean pentru Unire, fost ministru al Basarabiei

10 – Prof. **N. Smochină**, originar de peste Nistru și președintele „Asociației Românilor Transnistrieni”

11 – Mitropolitul Ardealului **Nicolae Bălan**

12 – Dr. **W. Filderman**, președintele în exercițiu al Federației Comunităților Evreiești din România

13 – Prof. **M. Manoilescu**, fost ministru de Externe, negociator și semnatar pentru România, alături de **Valer Pop**, al Dictatului de la Viena

14 – General **Ștefan Panaitescu**

15 – Prof. **Al. Procopovici**, în fruntea unui grup de refugiați bucovineni stabiliți la Sibiu.

Dintre mesajele luate în considerație, 9 sunt date **22 iunie 1941**, **2 – 23 iunie 1941**, **2 – 24 iunie 1941**, **1 – 28 iunie 1941** și, în sfârșit, **1 – 28 iulie 1941**, acesta din urmă fiind transmis lui Antonescu de către Mihai I, imediat după ce „*vitezele trupe româno-germane au alungat peste Nistru armatele comuniste și au reîntregit pe vecie [sic!] țara Moldovei*”²⁷. Nu am ignorat, de asemenea, documente privind organizarea propagandistică a campaniei din Est (vezi **E**).

De remarcat că, o dată cu felicitările adresate Conducătorului Statului pentru acțiunea declanșată, în colaborare cu A. Hitler, expeditorii au insistat, fiecare separat sau combinat în cuprinsul aceluiași mesaj, asupra **următoarelor probleme**, ceea ce dovedea cunoaștere profundă și realism în abordarea situației existente:

A. Avantajul obținut prin inițiativa în război, **scopul fundamental al campaniei**:

- **reîntregirea hotarelor românești** și, concomitent, **răpunerea bolșevismului** (Valer Pop)²⁸;

- **reîntregirea Sfintei Țări a lui Ștefan cel Mare** (Mihai I)²⁹;

- **dezrobirea Basarabiei** (Ștefan Ciobanu)³⁰;

- **eliberarea României dintre Prut și Bug** (dr. Daniel Ciugureanu)³¹;

- **recucerirea provinciilor pierdute** (dr. W. Filderman)³²;

- **reîntregirea țării** (general Ștefan Panaitescu)³³, grupul bucovinenilor din Sibiu³⁴, prof. I. Simionescu³⁵ etc.).

²⁷ ANIC, **fond PM – CM**, dosar 558/1941, f. 14.

²⁸ **Ibidem**, f. 99.

²⁹ **Ibidem**, ff. 13, 19.

³⁰ **Ibidem**, f. 170.

³¹ **Ibidem**, f. 164.

³² Idem, **fond PCM – SSI**, dosar 109/1941, f. 32.

³³ Idem, **fond PCM – CM**, dosar 558/1941, f. 215.

³⁴ **Ibidem**, ff. 271-274.

³⁵ **Ibidem**, f. 217.

B. În privința destinului eforturilor viitoare, necesare atingerii scopul final al războiului:

- **România Mare și veșnică** (episcopul Gherontie³⁶, Valer Pop³⁷);
- **mărirea țării**, pentru a se reuni **toți frații** (prof. N. Smochină³⁸, mitropolitul Nicolae Bălan³⁹ ș.a.);

Dintr-o asemenea perspectivă, Ion Antonescu se impunea – în viziunea prof. M. Manoilescu – drept un **reparator al istoriei**⁴⁰.

C. În context, nu au lipsit, se înțelege, urările pentru un sfârșit glorios al ostilităților, de care depindea, categoric și exclusiv, **atingerea obiectivului fundamental al războiului - reîntregirea țării**. S-a apelat la formule de tot felul, care de care mai optimiste: **victorie deplină** (Patriarhul Nicodim)⁴¹; **victorie**, pentru ca Patria să ajungă a-și exprima plener vrerea (prof. Al. Marcu și colegii săi de la Universitatea bucureșteană)⁴²; tot **victorie**, pentru ca granițele să fie fixate... **pe vecie** (Mihai I)⁴³; **izbândă deplină** (prof. N. Smochină)⁴⁴.

D. Pe de altă parte, în ceea ce-l privea pe Ion Antonescu, acesta – răspunzând mesajelor receptate – și-a exprimat acordul față de expeditori, în sensul că aceștia întrevăzuseră cu temei **rostul Războiului Sfânt** în direcțiile juste și naturale proclamate oficial, adică:

- **pentru refacerea Patriei i biruința Crucii** (răspuns Patriarhului Nicodim)⁴⁵;
- **pentru refacerea Patriei mutilate și răstignite pe timp de un an pe crucea tuturor suferințelor** (răspuns lui Valer Pop)⁴⁶;
- **alungarea întunericului**, prin zdrobirea comunismului (răspuns prof. I. Simionescu)⁴⁷;

- în fine, replicând Mitropolitului Nicolae Bălan, Ion Antonescu definea în chintesență **Războiul Sfânt**, „*în care fiii tuturor ținuturilor românești luptă biruitor pentru reîntregirea Patriei și pentru dezrobirea fraților răpiți*”⁴⁸.

E. Un document special se referă la pregătirea corpului de „misionari” pentru munca propagandistică⁴⁹ cel puțin în etapa inițială a războiului⁵⁰.

³⁶ **Ibidem**, f. 203.

³⁷ **Ibidem**, f. 99.

³⁸ **Ibidem**, f. 205.

³⁹ **Ibidem**, f. 117.

⁴⁰ **Ibidem**, f. 233.

⁴¹ **Ibidem**, ff. 24-25.

⁴² **Ibidem**, ff. 121-122.

⁴³ **Ibidem**, ff. 13, 19.

⁴⁴ **Ibidem**, f. 205.

⁴⁵ **Ibidem**, f. 23.

⁴⁶ **Ibidem**, f. 96.

⁴⁷ **Ibidem**, f. 217.

⁴⁸ **Ibidem**, f. 175.

⁴⁹ Vezi Gh. Buzatu, **Mareșalul Antonescu și războaiele anticomuniste ale României**, în *Orizont XXI*, Pitești, nr. 3/2006, p. 32-36.

⁵⁰ ANIC, **fond DGP**, dosar 176/1941, ff. 139-143.

Este de la sine înțeles că, în condițiile date, din partea Conducătorului Statului și Comandantului de Căpetenie al Armatei Române nu putea porni, către toți admiratorii și suporterii săi, în afară de considerațiile specifice fiecărui mesaj primit, **asigurări ferme de convingere în victoria pe Frontul de Est!** În acest sens, pilduitor rămâne mesajul adresat lui Mihai I de pe front, la 23 iunie 1941, ca răspuns la telegrama din ajun a suveranului:

*București, Președinția Consiliului de Miniștri
Nr. 114 – 23.6.1941, ora 10*

Majestății Sale Regelui⁵¹,

*Mulțumesc respectuos Majestății Voastre pentru cuvintele de
îmbărbătare și de apreciere cu care ați cinstit Armata și pe mine.*

Fii sigur, Majestate, de devotamentul nostru.

Pentru Țară și pentru Majestatea Voastră ne batem.

Pentru Țară și pentru Majestatea Voastră trebuie să învingem.

GENERAL ANTONESCU

Pentru a încheia, precizăm ca am selectat cel mai frumos schimb de mesaje realizat, în împrejurările relatate de Ion Antonescu și unul dintre corespondenții săi. Este vorba, în opinia noastră, de telegramele semnate succesiv de Valer Pop și Ion Antonescu, la 22-23 iunie 1941:

*General
Ion Antonescu⁵²,
Conducătorul Statului*

București

*București,
Nr. 16628 – 22.6.1941, ora 13,55*

*În clipa când se săvârșește întâiul și cel mai însemnat act pentru
reîntregirea hotarelor românești, Vă urez, adânc emoționat, să conduceți Țara
și Armata la cele mai înalte culmi ale gloriei prin răpunerea bolșevismului, a
celui mai crunt dușman al nostru și al omenirii.*

Trăiască România Mare!

Valer Pop

⁵¹ Idem, **fond PCM – CM**, dosar 558/1941, ff. 3, 4, 11-12, 21.

⁵² **Ibidem**, f. 99.

*Domnului Valer Pop*⁵³

*La Ministerul Afacerilor Străine,
București*

Vă mulțumesc pentru simțămintele și bunele urări ce-mi adresați la săvârșirea întâiului pas pentru refacerea Patriei mutilate și răstignite timp de un an pe crucea tuturor suferințelor.

General Antonescu

În concluzie, având în considerație personalitatea semnatarilor mesajelor examinate și valoarea intrinsecă a documentelor, dintre care unele sunt cunoscute de vreme ce au apărut în presa epocii, nu ne rămâne decât să relevăm rolul probelor de acest gen în aprofundarea și determinarea caracterului dreptului și justificat al războiului declanșat de România la 22 iunie 1941.

⁵³ **Ibidem**, f. 96.

ANEXE

- 1 -

[21 iunie 1941] – Ministerul Afacerilor Interne
către Direcția Generală a Poliției –
Propaganda anticomunistă

ROMÂNIA
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
Cabinetul Secretarului General

No. 4008
21 iunie 1941

*Confidențial**Operat*

Direcțiunea Generală a Poliției⁵⁴

Am onoare a trimit alăturat, în copie, ordinul Președinției Consiliului de Miniștri Nr. 62783/941, însoțit de o notă informativă, relativă la activitatea Serviciului Secret al Misionarilor de pe lângă Ministerul Propagandei Naționale, rugându-vă să binevoiți a dispune executarea ordinului în rezoluție al Domnului Ministru al Afacerilor Interne, General de Divizie D. Popescu.

Rugăm a ne comunica, până la 8 iulie 1941, rezultatul măsurilor luate de Dvs.

Secretar General,
Colonel Al. Pătruțoiu⁵⁵

COPIE

de pe ordinul

Președinției Consiliului de Miniștri Nr. 62783/m.c.i.
din 19 iunie 1941, către

Ministerul Afacerilor Interne Nr. 4008 din 19 iunie 1941⁵⁶

Cu onoare se trimite alăturată Notă Informativă – relativă la activitatea Serviciului Secret al Misionarilor de pe lângă Ministerul Propagandei Naționale – pe care Domnul General Antonescu, Conducătorul Statului, a pus următorul ordin de rezoluție:

- „Executarea rezoluțiilor din text⁵⁷.

- Să se închidă toate cafenelele evreiești din Moldova⁵⁸.

a) Să fie identificați pe regiuni toți jidanii, agenți comuniști sau simpatizanți⁵⁹.

Ministerul de Interne trebuie să-i știe, să le interzică circulația și să fie în măsură a face

⁵⁴ ANIC, **fond DGP**, dosar 176/1941, f. 139.

⁵⁵ Pe original: **DGP**, intrare Nr. 40772/25 iunie 1941.

⁵⁶ ANIC, **fond DGP**, dosar 176/1941, f. 140.

⁵⁷ În dreptul acestui paragraf: *Direcția Generală a Poliției*.

⁵⁸ În dreptul acestui paragraf: *S-a dat ordin telegrafic Nr. 40772/25.6.*

⁵⁹ În dreptul acestui paragraf: *Să se urmărească, cu noi tabele. S-au luat deja măsuri.*

cu ei ceea ce voi ordona, când va fi momentul oportun⁶⁰.

b) Trebuie să se pregătească Serviciul, care să adune⁶¹ – din Basarabia și Bucovina – toate crimele și toate suferințele populației, în timpul dominației bolșevice⁶², pentru a fi imediat folosit la țară, în fabrici, cinematografe și în școli⁶³.

De asemenea, Domnia Sa a aprobat toate propunerile, făcute de Ministerul Propagandei Naționale, prin darea de seamă înaintată cu Nr. 83/M, din 31 mai 1941, și arătate în nota alăturată⁶⁴.

Vă rugăm să binevoiți a dispune⁶⁵, raportându-se Președinției Consiliului de Miniștri (Serviciul Central de Informații), rezultatul măsurilor luate de Dvs., până la data de 10 iulie 1941.

Din Ordinul
Președinției Consiliului de Miniștri,
General ss/I[lie] Șteflea

Pt. Conformitate
Șef de Cabinet
Căpitan,
P. Băbeanu

COPIE

ACTIVITATEA SERVICIULUI ȘECRET AL MISIONARILOR DE LA 1 APRILIE 1941 PÂNĂ LA 1 IUNIE 1941⁶⁶

Ca răspuns la dispozițiunile date de Domnul General Antonescu, referitoare la modul cum s-a organizat propaganda anticomunistă și orientarea acestei activități pentru viitor, Ministerul Propagandei Naționale înaintează o dare de seamă generală asupra activității Serviciului Secret al Misionarilor, din care rezultă următoarele:

1. Recrutarea, organizarea și instruirea misionarilor.

a) Recrutarea misionarilor s-a făcut dintre refugiații basarabeni și transnistrieni; a întâmpinat diferite dificultăți îndeosebi din cauza lipsei de aptitudini propagandistice și din cauza recrutajului agențiilor germane, în același scop.

b) Organizarea zonelor de acțiune misionară.

De comun acord cu Marele Stat Major, Moldova și Bucovina au fost împărțite în 7 zone de acțiune, dintre care până la 1 iunie 1941 s-a activat numai în trei zone, și anume:

- Zona Nr. 1 Iași, cu 22 misionari;
- Zona Nr. 2 Galați, cu 22 misionari;

⁶⁰ În dreptul acestui paragraf: *Măsurile de executare. Este necesar de identificarea și ținerea în permanentă evidență a celor de la a).*

⁶¹ Informații despre.

⁶² În Basarabia și Bucovina (1940-1941).

⁶³ În dreptul acestui paragraf: *Trebuie pregătit personalul care să descopere și să adune pe cei de la b).*

⁶⁴ În dreptul acestui paragraf: *Toate aceste măsuri vor fi raportate la Președinția Consiliului de Miniștri.*

⁶⁵ În dreptul acestui paragraf: *General: ss/D. I. Popescu.*

⁶⁶ ANIC, fond DGP, dosar 176/1941, filele 141-143.

- Zona Nr. 3 Botoșani, cu 7 misionari.

c) Instruirea misionarilor.

Instruirea s-a făcut individual de către un personal specializat, detașat de la MStM, Direcțiunea Generală a Poliției și Ministerul Propagandei Naționale.

Pentru fiecare misionar s-a întocmit o fișă și un angajament personal.

2. Activitatea misionarilor.

a) Misionarii au fost camuflați sub diferite aspecte și ocupațiuni: vânzători de icoane și cărți, fotografi ambulanți, muncitori, anchetoare speciale la domiciliu etc.

b) Materialul difuzat – în afară de propaganda orală – a constat din broșuri și manifeste, care s-au împărțit după cum urmează:

- în Zona Nr. 1 Iași, 15 000 manifeste și 4 000 broșuri;
- în Zona Nr. 2 Galați, 12 000 manifeste și 3 000 broșuri;
- în Zona Nr. 3 Botoșani, 4 000 manifeste și 2 000 broșuri;
- în Zona Capitalei, 11 000 manifeste și 1 600 broșuri.

Aceasta în afară de cele 75 000 broșuri răspândite în armată și 40 000 difuzate în țară prin alte mijloace.

În total s-au difuzat 230 000 broșuri și 110 000 manifeste anticomuniste.

Se menționează titlurile acestor lucrări anticomuniste:

- **Cătușe roșii**, de A. Diaconu;
- **Basarabia și Bucovina sub noua stăpânire**, de D. Pădure;
- Manifestul **Îndemn către toți românii** și
- Manifestul **Adevăratele cauze ale greutăților prin care trecem**.

c) Pentru acoperirea cheltuielilor, s-a acordat fiecărui misionar suma de lei 4 000 lunar, minus reținerile pentru impozite, plata călătoriei pe CFR și o sumă globală de lei 600 drept misie de deplasare.

3. Atitudinea comuniștilor și evreilor (care formează majoritatea agenților comuniști) față de materialul difuzat prin serviciul misionarilor este extrem de dușmănoasă:

- Ei caută să distrugă acest material, fie acaparându-l, fie rupându-l, fie denunțând poliției activitatea subversivă a propagandei misionare.
- Cele trei zone în care activează actualmente misionarii sunt bântuite de o propagandă comunistă activă, dublată de o stare de agitații, provocată de știrile alarmiste la a căror răspândire contribuie în mod inconștient însăși populația, îndeosebi basarabenii.
- Un focar puternic de propagandă comunistă se află la Iași⁶⁷.

4. Primele rezultate și constatări ale activității pe teren a misionarilor:

- Propaganda anticomunistă, dusă cu perseverență, dă rezultate frumoase. Populația, convinsă de misionari, difuzează mai departe cele auzite și păstrează cu sfințenie broșurile primite.
- Pătura muncitorească de la Iași e instigată de militanți și comuniști de frunte, recrutați în special dintre ceferiști. Aci, se impun și alte măsuri, paralel cu acțiunea de propagandă orală⁶⁸.
- Cu cât materialul difuzat se ocupă de probleme de mare activitate [actualitate], cu atât este primit mai bine⁶⁹.
- Rezistența agenților străini ia adesea forme agresive, fără ca autoritățile

⁶⁷ În dreptul paragrafului: *Aviz Insp[ectoratul de Poliție] Iași.*

⁶⁸ În dreptul paragrafului: *Să ne dea precizii.*

⁶⁹ În dreptul acestui paragraf: *Este poezie curată.*

polițienești să-și facă datoria⁷⁰.

- Cei mai activi agenți comuniști sunt evreii, care exercită o influență puternică asupra tuturor autorităților locale, îndeosebi în orașele de mai mică importanță⁷¹.

- Cu toate rigorile legii al alarmismului, cafenelele evreiești sunt un focar de agitațiuni comuniste. Se impune o foarte drastică aplicare a acestei legi.

- Serviciul secret german recrutează agenți informatori dintre elementele basarabene și bucovinene, în condiții materiale destul de bune.

5. Propuneri făcute de Ministerul Propagandei Naționale.

Pentru îndrumarea activității de propagandă anticomunistă, se propun următoarele:

- Să se sporească numărul misionarilor, pentru a se putea încadra complet toate cele 7 zone, din Moldova și Bucovina⁷².

- Membrii corpului didactic, refugiați, puși actualmente la dispoziția Ministerului Culturii Naționale și Cultelor, să fie utilizați pentru propagandă și contra-propagandă⁷³.

- Să se folosească, pentru fiecare departament, câte un grup de funcționari, care să difuzeze în toate straturile sociale, pe baza unui normativ – alcătuit și multiplicat săptămânal sau bilunar -, materialul Biroului Central al Misionarilor. Acest oficiu mai are și avantajul de a fi gratuit⁷⁴.

- Să se reia în gazete folosirea imaginilor pentru difuzarea plastică a ideilor de contra-propagandă, accentuând și ridiculizând unele stări și acțiuni care formează obiectul propagandei de stat⁷⁵.

- Să se utilizeze imaginea (desemnul, c. p. Ilustrată etc.), de la caricatură până la alegorie, pentru combaterea comunismului și afirmarea drepturilor noastre românești.

- Să se reia utilizarea ilustrației de stradă (afișul), pentru popularizarea anumitor teme sau idei conducătoare de stat.

- Să se intensifice contra-propaganda, prin difuzarea de broșuri ilustrate în mod atractiv și cu subiecte interesante⁷⁶.

- Modul de răspândire va fi cel confidențial - deci cu un aparent aspect de clandestinitate, pentru o cât mai deplină eficacitate⁷⁷.

6. Pe lângă aceasta, Serviciul Central de Informații mai propune:

- Recrutarea de misionari chiar din rândul lucrătorilor din fabrici și întreprinderi, urmărindu-se să se aibă în fiecare fabrică sau întreprindere – în care lucrează peste 200 muncitori – unul sau mai mulți misionari⁷⁸.

- Să se utilizeze pentru contra-propagandă mai cu osebire manifeste scurte

⁷⁰ În dreptul acestui paragraf: *Unde s-a petrecut și cu cine, pt. a lua măsuri.*

⁷¹ În dreptul acestui paragraf: *Se cunosc, din o mie, românii. Ei [evreii] au fost puși la lagăr. S-a dat ordin.*

⁷² În dreptul acestui paragraf: *Da.*

⁷³ În dreptul acestui paragraf: *Da.*

⁷⁴ În dreptul acestui paragraf: *Da.*

⁷⁵ În dreptul acestui paragraf: *Da.*

⁷⁶ În dreptul acestui paragraf: *Da.*

⁷⁷ În dreptul acestui paragraf: *De acord, cu poliția și prin ea.*

⁷⁸ În dreptul acestui paragraf: *Da.*

redactate [editate] periodic (la 15 zile spre exemplu), luându-se drept temă evenimentele de actualitate, ce se pretează comentariilor defavorabile comunismului și afirmațiilor de propagandă comuniste, ce pot fi combătute cu argumente convingătoare⁷⁹.

Pt. conformitate,
Șef de Cabinet
Căpitan
P. Băbeanu⁸⁰

- 2 -

[22 iunie 1941] – Schimb de telegrame
Patriarhul Nicodim – General I. Antonescu,
prilejuit de începerea Războiului Sfânt

Domnului
General Ion Antonescu⁸¹,
Conducătorul Statului Român

Loco

[*Să se mulțumească.*
Să se publice]⁸²

București

Nr. 015983 – 22.6.1941, ora 12,00

Dumnezeu v-a ales să fiți Conducătorul Neamului Românesc în aceste vremuri de adâncă prefacere socială în lume.

Pe El îl rugăm și îl implorăm să ducă Armata noastră și a puternicului aliat și sprijinitor Adolf Hitler la izbândă deplină hărâzind sufletului Dv. marea mulțumire că v-ați împlinit cu prisosință datoria către Rege, Neam și Lege.

Chem binecuvântarea lui Dumnezeu asupra Dv. și armatelor aliate spre a vă duce la victoria desăvârșită

Patriarh Nicodim

Înalt Prea Sfinției Patriarhului
Nicodim al României⁸³

București

Din mijlocul trupelor care poartă în lupta lor biruitoare drapelul dezrobirii naționale

⁷⁹ În dreptul acestui paragraf: *Da*.

⁸⁰ Vezi Gh. Buzatu, Mareșalul Antonescu și războaiele anticomuniste ale României, în *Orizont XXI*, Pitești, an I, nr. 3/2006, p. 34-38.

⁸¹ ANIC, **fond PCM – CM**, dosar 558/1941, filele 24-25.

⁸² Adăugiri de I. Antonescu.

⁸³ ANIC, **fond PCM – CM**, dosar 558/1941, f. 23.

pentru mult încercatul pământ străbun al Basarabiei și Bucovinei, mulțumesc Înalt Prea Sfinției Voastre pentru binecuvântarea Bisericii, cerută Atotputernicului asupra armatelor aliate și asupra strădaniilor mele de refacere a Patriei și a onoarei românești.

Biruința ostașului român, înfrățit în aceeași caldă camaraderie de arme și de simțăminte cu soldatul glorios pe toate fronturile al Marelui Reich German, este biruința crucii.

Altarele dărmate și pângărite de potrivnicii luminii vor fi refăcute în toată strălucirea, pentru mărturisirea smeritei închinări de mulțumire a Neamului și pentru mai marea mărire a Dumnezeuului părinților noștri.

General Antonescu

7 iulie 1941

- 3 -

[22 iunie 1941] – Schimb de telegrame
Episcop Gherontie – General I. Antonescu,

Domnului
 General Ion Antonescu⁸⁴,
 Conducătorul Statului și
 Comandant al Forțelor Armate de Operațiuni

Constanța

Nr. 2563 – 22.6.1941, ora 13,30

Biserica dobrogeană și ialomițeană la datorie a îngenuncheat azi ora 11 în catedrală și s-a rugat lui Dumnezeu să ajute Domniei-Voastre și armatelor în luptă spre a realiza România Mare și veșnică.

Să trăiți, Domnule General!

Episcop Gherontie

Prea Sfinției Sale
 Episcop Gherontie⁸⁵

Constanța

Mulțumesc Prea Sfinției Voastre pentru bunele urări făcute armatelor luptătoare și strădaniilor mele.

General Antonescu

⁸⁴ Ibidem, f. 203.

⁸⁵ Ibidem, f. 201.

- 4 -

[22 iunie 1941] – Schimb de telegrame
Valer Pop – General I. Antonescu

General
Ion Antonescu⁸⁶,
Conducătorul Statului

București

București,
Nr. 16628 – 22.6.1941, ora 13,55

În clipa când se săvârșește întâiul și cel mai însemnat act pentru reîntregirea hotarelor românești, Vă urez, adânc emoționat, să conduceți Țara și Armata la cele mai înalte culmi ale gloriei prin răpunerea bolșevismului, a celui mai crunt dușman al nostru și al omenirii.

Trăiască România Mare!

Valer Pop

Domnului Valer Pop⁸⁷

La Ministerul Afacerilor Străine,
București

Vă mulțumesc pentru simțămintele și bunele urări ce-mi adresați la săvârșirea întâiului pas pentru refacerea Patriei mutilate și răstignite timp de un an pe crucea tuturor suferințelor.

General Antonescu

- 5 -

[22 iunie 1941] – Schimb de telegrame
Facultatea de Litere din București –
General I. Antonescu

Domnului
General Ion Antonescu⁸⁸,
Comandantul de Căpetenie al Armatei

Loco

București
Nr. 16426 – 22.6.1941, ora 16

În momentul în care bravura, demnitatea și destinul neamului românesc își spun iarăși

⁸⁶ **Ibidem**, f. 99.

⁸⁷ **Ibidem**, f. 96.

⁸⁸ **Ibidem**, ff. 121-122.

cuvântul prin bravura, demnitatea și destinul Generalului său de astăzi, Corpul Didactic și studenții Facultății de Litere din București, printre care se găsesc profesorii și studenții Facultății din cernăuți, se închină în conștiințele lor de buni români pentru prima noua izbândă la care v-a chemat Dumnezeu și trecutul de gloria al acestui Neam. Pe drumul victoriei vă ocrotesc toți voievozii și vă urmează țara pe care o faceți să-și rostească iar cuvântul în istoria sa și a lumii.

Trăiască Patria, Regele și Conducătorul României!

Decanul Facultății de Litere,
(ss) Alexandru Marcu

Profesor I. Andrieșescu, Gh. Antonescu, N. Bănescu, Gh. Brătianu, P. Cancel, T. Capidan, D. Caracostea, N. Cartojan, Șt. Ciobanu, N. Florian, C. Giurescu, V. Grecu, D. Gusti, N. Herescu, S. Lambrino, D. Marmeliuc, L. Moraru, V. Moraru, B. Munteanu, C. Narly, I. Nistor, Gh. Oprescu, I. Petrovici, Sever Pop, D. Protopopescu, M. Ralea, Al. Rosetti, Sauciuc Săveanu, Radu Sbierea, I. Ștefănescu.

Domnului
Alexandru Marcu⁸⁹,
Decanul Facultății de Litere

Loco

Mulțumesc profesorilor și studenților Facultății de Litere din București pentru mărturia profunde lor simțiri patriotice și pentru caldele urări făcute Patriei.

General Antonescu

- 6 -

[22 iunie 1941] – Schimb de telegrame
Regele Mihai I – General I. Antonescu

Domnului
General Ion Antonescu,
Conducătorul Statului⁹⁰

Castelul Peleş, Sinaia
Nr. 41114 – 22.6.1941, ora 18,10

[Să se publice – A/ntonescu]⁹¹

În clipele când trupele noastre trec Prutul și Codrii Bucovinei, pentru a reîntregi Sfânta Țară a Moldovei lui Ștefan cel Mare, gândul Meu se îndreaptă către Domnia Voastră, Domnule General, și către Oștirea Țării.

⁸⁹ **Ibidem**, f. 119.

⁹⁰ **Ibidem**, ff. 13, 19.

⁹¹ Adăugat cu creionul roșu în textul original.

Vă sunt recunoscător, Domnule General, pentru că numai prin munca, tăria și străduința Domniei Voastre, Neamul întreg și cu mine trăim bucuria zilelor de glorie străbună.

Iar ostașilor noștri dragi, le urez sănătate și putere ca să statornicească, pentru vecie, dreptele granițe ale Neamului.

Trăiască în veci România!

Trăiască viteaza noastră Armată!

MIHAI R.

București, Președinția Consiliului de Miniștri

Nr. 114 – 23.6.1941, ora 10

Majestății Sale Regelui⁹²,

Mulțumesc respectuos Majestății Voastre pentru cuvintele de îmbărbătare și de apreciere cu care ați cinstit Armata și pe mine.

Fiți sigur, Majestate, de devotamentul nostru.

Pentru Țară și pentru Majestatea Voastră ne batem.

Pentru Țară și pentru Majestatea Voastră trebuie să învingem.

GENERAL ANTONESCU

- 7 -

[22 iunie 1941] – Schimb de telegrame
Prof. Ștefan Ciobanu – General I. Antonescu

Domnului
General Ion Antonescu⁹³,
Conducătorul Statului Român

Loco

București

Nr. 018774 – 22.6.1941, ora 20

În clipele în care numele Dv. se gravează în Istoria Neamului Românesc, îmi iau permisiunea, cu tot respectul cuvenit, să aduc prinosul de recunoștință dezrobitorului provinciei unde am văzut lumina zilei.

Profesor Ștefan Ciobanu

Domnului
Profesor Ștefan Ciobanu⁹⁴

București

Mulțumesc pentru bunele sentimente mărturisite în ceasurile jertfelor pentru dezrobirea pământului scump al Basarabiei.

General Antonescu

⁹² ANIC, **fond PCM – CM**, dosar 558/1941, filele 3, 4, 11-12, 21.

⁹³ **Ibidem**, f. 170.

⁹⁴ **Ibidem**, f. 168.

- 8 -

[22 iunie 1941] – Schimb de mesaje
Prof. I. Simionescu – General I. Antonescu

Scrisoare

ACADEMIA ROMÂNĂ

București

No. 2342

22 iunie 1941

Domnule General⁹⁵,

În momentele prin care trecem, înălțătoare și plin de speranțe, întreaga suflare românească are datoria sfântă de a face zid de susținere celor meniți să învie vitejia străbună.

Academia Română, în trecutul căreia s-a înfăptuit unirea suflatească a reprezentanților românimii de pretutindeni, își îndreaptă urările sale de biruință către brava oștire română și către vrednicul ei Conducător.

Trăiască Patria în granițele ei firești, trase până unde se aude graiul românesc.

Trăiască Majestatea Sa Regele Mihai I, a cărui domnie să însemne unire veșnică, deplină, a poporului român.

Să trăiți, Domnule General; fie ca faptele Dv. să se înscrie în Istoria neamului, alături de ale tuturor din trecut, care au condus la glorioase biruințe.

PREȘEDINTELE ACADEMIEI ROMÂNE,
I. Simionescu

Domniei-Sale
Domnului
General Ion Antonescu
– Conducătorul Statului și
Președintele Consiliului de Miniștri –

Loco

Telegramă

Domnului
Prof. I. Simionescu⁹⁶,
Președintele Academiei Române

Loco

Temeiul acțiunilor noastre naționale a fost totdeauna adevărul. Slujitoare a adevărului, Academia Română a luminat drumurile și țințele strădaniilor românești de unitate și de stăpânire a drepturilor firești din cuprinsul spațiului nostru etnic și istoric. Urările adresate

⁹⁵ **Ibidem**, f. 219.

⁹⁶ **Ibidem**, f. 217.

oștirii de către cel mai înalt așezământ al spiritualității românești, în ceasul în care armele naționale cuceresc o nouă împlinire a destinului, sunt deosebit de prețioase pentru conștiința neamului întreg. Ele au un înțeles cu atât mai înălțător, cu cât steagurile noastre dezrobitoare, alături de steagurile aliate ale Marelui Reich German, alungând întunericul și crima, re-întronează în Răsăritul Europei puterile libertății, credinței și culturii.

Vă rog să primiți personal și să transmiteți membrilor Academiei Române mărturia caldă a prețuirii și mulțumirilor mele.

General Antonescu

- 9 -

**[22 iunie 1941] – Schimb de telegrame
Dr. Daniel Ciugureanu – General I. Antonescu**

Domnului
General Ion Antonescu⁹⁷,
Conducătorul Statului
– Pe zonă –

În clipa când armata română, sub strălucita comandă a Domniei-Voastre, a călcat pe pământul Basarabiei, gândul tuturor românilor dintre Prut și Bug se îndreaptă către Conducătorul Statului cu sentimentul de adâncă recunoștință și cu speranța de a reintra în curând în căminurile noastre, de unde să contribuim cu toate puterile la propășirea neamului.

Trăiască România Mare!

Președintele Cercului Basarabenilor,

Dr. Daniel Ciugureanu,
fost Ministru

București, 2 iulie 1941

Domnule Președinte⁹⁸,

Vă mulțumesc pentru bunele sentimente exprimate în numele „Cercului Basarabenilor”.

Speranțele D-Voastre sunt cheazășuite de vitejii și jertfa soldatului român, căruia toți trebuie să-i aducem prin osul recunoștinței noastre.

Primiți, vă rog, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

General Antonescu

Domniei-Sale
Domnului Doctor Daniel Ciugureanu,
Președintele „Cercului Basarabenilor”

București,
Șoseaua Iancului, nr. 104

⁹⁷ Ibidem, f. 164.

⁹⁸ Ibidem, f. 163.

- 10 -

[22 iunie 1941] – Schimb de telegrame
Prof. N. Smochină – General I. Antonescu

Domnului
General Ion Antonescu⁹⁹,
Conducătorul Statului Român

București

Asociația Românilor Transnistrieni, adânc mișcată de apelul Domniei-Voastre adresat ostașilor și poporului român de a sfărâma lanțurile robiei și de a readuce pe toți frații la sânul patriei libere, vă urează deplină izbândă în realizarea acestui ideal național. Pătrunși de măreția momentului, suntem gata de a servi ca ostași credincioși pentru mărirea țării care va îngloba în viitoarele granițe și pe românii de peste Nistru ce zac în închisori și duc o viață umilită sub jugul de oțel al fiarelor roșii.

Trăiască România de la Tisa până la Bug!

Trăiască Conducătorul Statului Român și al glorioasei noastre armate!

Președinte, N. Smochină
Secretar General, A. Niculescu

București, 1 iulie 1941

Domnule Președinte¹⁰⁰,

Glasul fraților noștri din străvechile așezări românești dintre Nistru și Bug a găsit răsunet viu și adânc în inima mea. Armele oștirii române înfrățite cu armata Marelui Reich German, ducând cu ele biruința ocrotitoare a dreptății, vor asigura mult încercatului românism transnistrian deplinătatea mântuitoare a unei vieți naționale statornic și îndelung așteptate.

Mulțumesc călduros Asociației Românilor Transnistrieni pentru simțămintele patriotice și pentru bunele urări făcute în ceasul pomirii războiului sfânt al dezrobirii fraților și al reîntregirii hotarelor.

General Antonescu

Domniei-Sale
Domnului N. P. Smochină
Președintele Asociației Românilor Transnistrieni

București

⁹⁹ **Ibidem**, f. 205.

¹⁰⁰ **Ibidem**, f. 204.

- 11 -

[23 iunie 1941] – Schimb de telegrame
Mitropolitul Ardealului Nicolae –
General I. Antonescu

Domnului
General Ion Antonescu¹⁰¹,
Conducătorul Statului

București

Sibiu

Nr. 2412 – 23.6.1941, ora 17,20

Întreg clerul și poporul drept-credincios al Ardealului e străbătut și înfiorat până în adâncul ființei sale de măreția epocală a zilelor ce i le-ați hărăzit – cu tot sufletul și cu toată puterea lui de sacrificiu – face zid în jurul Conducătorului care a pornit să spele rușinea anului trecut, să scape pe frații noștri de sub jugul barbariei și să împrăstie adunarea vrăjmașilor lui Dumnezeu de pe fața pământului. Dumnezeu este cu noi și cu viteazul nostru Conducător. În numele Crucii, pășiți înainte spre fericirea țării și spre salvarea omenirii.

Nicolae,
Mitropolitul Ardealului

Înalt Prea Sfinției Sale
Mitropolitului Nicolae al Ardealului¹⁰²

Sibiu

Mulțumesc clerului și Românilor ardeleni pentru calda mărturie a simțămintelor patriotice, exprimate prin telegram Înalt Prea Sfinției Voastre, față de războiul sfânt în care fiii tuturor ținuturilor românești luptă biruitor pentru reîntregirea Patriei și pentru dezrobirea fraților răpiți.

General Antonescu

- 12 -

[23 iunie 1941] – Dr. W. Filderman și D. Rosenkrantz
către Ion Antonescu¹⁰³

Acum, când glorioasa armată a țării este mobilizată pentru a recuceri provinciile pierdute, într-un gând și o simțire, populația evreiască Vă roagă să binevoiți a-i reda onoarea de a-și apăra țara.

Urmașii veteranilor din războiul pentru independență, veteranii, frații și copiii

¹⁰¹ **Ibidem**, f. 177.

¹⁰² **Ibidem**, f. 175.

¹⁰³ **Idem**, **fond PCM – SSI**, dosar 109/1941, f. 32.

veteranilor din războiul independenței, Balcanic și întregire, ca și toți ceilalți evrei însuflețiți de cel mai curat patriotism, așteaptă să-și jertfească pe altarul patriei viața lor.

Nădăjduind că veți binevoi a da curs dorințelor unanime ale populațiunii evreiești, vă rugăm, Domnule General, să primiți asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

Președinte,
Dr. W. Filderman

Secretar General,
D. Rosenkrantz

Domniei Sale
General Ion Antonescu,
Conducătorul Statului și Președinte
al Consiliului de Miniștri

– 13 –

[24 iunie 1941] – Schimb de telegrame
Prof. M. Manoilescu – General I. Antonescu

Domnului
General Antonescu¹⁰⁴,
Conducătorul Statului

I. C. Brătianu
Nr. 9 – 24.6.1941, ora 8

Rezultatele diplomatice și politice rezeși și strălucite obținute de Domnia-Voastră personal trezesc admirația bucurioasă a oricărui român și mai ales a acelor care au fost cei dintâi să cunoască și să sufere greșelile unui trecut atât de împovărat. Dumnezeu va fi alături de Dv. și pe câmpul de bătălie, unde veți desăvârși opera Domniei-Voastre de reparator al istoriei și de izbăvitor al umilințelor neamului.

Profesor Mihail Manoilescu

Domnului
Profesor M. Manoilescu¹⁰⁵

Str. Viilor, nr. 44
București

Vă mulțumesc călduros pentru bunele sentimente.

General Antonescu

¹⁰⁴ Idem, **fond PCM – CM**, dosar 558/1941, f. 233.

¹⁰⁵ **Ibidem**, f. 231.

- 14 -

[24 iunie 1941] – Schimb de telegrame
General Ștefan Panaitescu – General I. Antonescu

Domnului General
Ion Antonescu¹⁰⁶,
Conducătorul Statului

Loco

București

Nr. 024919 – 24.6.1941, ora 11, 40

Declarându-se război, ca fost ostaș, pun din nou la dispoziția Țării serviciile mele pentru reîntregirea României în hotarele ei firești. Izbândă deplină și cu multă sănătate să vă ajute Dumnezeu.

General Ștefan Panaitescu

Domnului
General Ștefan Panaitescu¹⁰⁷

București,
Str. Cobălcescu, nr. 38

Mulțumiri pentru mărturia simțirii Dv. patriotice și pentru urările ce-mi adresați.

General Antonescu

- 15 -

[28 iunie 1941] – Telegrama unui grup de bucovineni
adresată Generalului I. Antonescu

Generalul
Ion Antonescu¹⁰⁸,
Conducător al Statului Român și al
Oștirilor Aliate

București

Sibiu

Nr. 3524 – 28.6.1941, ora 19,30

Astăzi se împlinește un an de când urgia roșie și neomenia comunistă au copleșit Basarabia și Bucovina. Fiii Bucovinei, adunați la Catedrala din Sibiu, înfrățiți cu pibegii Basarabiei și Ardealului, înalță fierbinți rugăciuni de mulțumire și de biruință pentru Neam și

¹⁰⁶ **Ibidem**, f. 215.

¹⁰⁷ **Ibidem**, f. 213.

¹⁰⁸ **Ibidem**, ff. 271-274.

Țară. Vă fericesc că ați tras sabia sfântă a Țării și că o purtați cu vitejie. Suntem cu toate vrerile alături de Armata noastră, nădejdea și paaza ființei și credinței și înălțărilor românești.

Rugăm să ne știți gata de jertfă supremă ascultând poruncile Dv.

(ss) Profesor universitar Al. Procopovici, Al. Hurmuzachi, Eugen Grigorcea, Prof. Teodor Bălan, Prof. Silvia Bălan, Elena Flondor, Prof. N. Tcaciuk-Albu, Prof. I. Tarnavski ș.a.

- 16 -

[28 iulie 1941] – Schimb de telegrame
Regele Mihai I – General I. Antonescu
prilejuit de atingerea Nistrului

Domnului
 General Ion Antonescu¹⁰⁹,
 Conducătorul Statului și
 Comandantul de Căpetenie al Forțelor Româno-Germane
 - Pe zonă -

Castelul Peleş

Nr. 115 – 27.8.1941, ora 22

Cu adâncă bucurie am văzut că vitezele trupe româno-germane au alungat peste Nistru armatele comuniste și au reîntregit pentru vecie Țara Moldovei. Pentru modul strălucit cu care, în calitate de Comandant de Căpetenie al Forțelor Româno-Germane, ați pregătit și condus operațiile care au asigurat victoria trupelor noastre în această campanie, cât și pentru bravura și exemplul personal prin care ați însuflețit, zi de zi, avântul eroic al trupelor, vă confer Ordinul **Mihai Viteazul** clasa a II-a.

Dorința Mea este să înmănez insignele Ordinului în Basarabia în fața trupelor pe care le-ați dus la glorie.

MIHAI R.

Majestății Sale Regelui¹¹⁰

Castelul Peleş

Predeal

31 iulie 1941, ora 8,00

Mulțumesc cu adâncă recunoștință Majestății Voastre pentru această prețuire și deosebită cinstită. Ea se cuvine însă în primul rând Armatei. De aceea, Vă rog respectuos, Sire, să începeți cu cei din linia I-a și să mă lăsați pe mine la urmă, fiind sigur de înalta Majestății Voastre acceptare. Vă voi ruga să reveniți în curând pe teatrul de luptă unde voi aduna eroii germani și români pentru a-i prezent Majestății Voastre.

GENERAL ANTONESCU

¹⁰⁹ **Ibidem**, f. 14.

¹¹⁰ **Ibidem**, ff. 15 verso – 16.